

INTERACTION OF THE MINISTRY OF INTERIOR FOR PREVENTING AND SUPPRESSING OF TERRORIST ACTS

Abstract: Hundreds of victims of terrorist attacks in Europe in the last two years are unshakable proof that despite international efforts terrorism began prevails. Republic of Bulgaria as a country fully supporting terrorism measures of partner countries in the Euro-Atlantic space and participating with contingents in missions and operations abroad is also threatened by terrorist attacks. The Ministry of Interior is the specialized structure of the executive, whose main activities include the protection of national security within the country. This makes the Ministry of Interior in the main body to combat terrorism, conducting counterterrorism activities. In connection with the fight against terrorism, the Interior Ministry carries out its activities in continuous interaction with other responsible authorities.

Author information:

Zdravko Kuzmanov

Chief assist. prof. PhD in Management of Security Systems
Department at Konstantin Preslavsky - University of Shumen

✉ z.kuzmanov@shu.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

Terrorism, anti-terrorism legislation, ministry of interior, interaction.

От норвежката касапница през 2011 г., до атентатите в Турция през октомври 2015 г. и последвалите ги събития в Париж месец по-късно. През атентата в Брюксел от март 2016 г., множеството нападения в Германия и Франция през втората половина на годината. До зловещата пред коледна Берлинска атака и покушението срещу руския посланик Андрей Карлов в Анкара от последните дни на декември, отминалата 2016 година потвърди неизбежната и безкомпромисна истина. Европа не е готова да отговори с контра терористични мерки от ефективен характер на все по-нарастващите заплахи, а тероризмът, сдобил се с ново лице, сили и ресурси, се превърна в най-опасния враг за личната, национална и международна сигурност. Честотата и мащабите на проявите на терора се разрастват с всеки изминал ден и придобиват все по-големи размери. Стотиците жертви от последните две години и проведените атентати в сърцата на европейските столици са неопровержимото доказателство, че въпреки международните и в частност евроатлантическите усилия тероризмът започва да взима превес.

С избора на гражданите на Великобритания страната да напусне Европейският съюз (ЕС) е поставена под въпрос общата икономическа и външна политика, разработвана и налагана в Европа почти половин век. Други страни-членки също изявиха желание да излязат от съюза, което затруднява взаимодействието на ключови страни с ЕС – един от основните международни фактори и организация, бореща се с тероризма. По този начин цялата ефективност и дейност на международните организации се поставя под въпрос, авотът на европейските граждани при последните избори в цяла Европа изразява засилващото се недоволство и неудовлетвореност, както и ясен израз на чувство на нестабилност, несигурност и страх, насаждан и усилян непрекъснато от световните медии.

Средата за сигурност като комплекс от променящи се външни и вътрешни условия, които обикновено са генератор на рискове и заплахи, е изправена лице в лице с най-сериозната заплаха – тероризма. Проблемите, с които ще се сблъскват страните от евроатлантическото пространство и държавите от региона на Югоизточна Европа и черноморския басейн след 2016 г., се припокриват със съществуващите в момента, но и с тенденцията да придобият и нови измерения, за които ще са необходими и нови решения. Обстановката в Близкия и Средния изток и Северна Африка, както и ответните действия, предприемани срещу Ислямска държава (ИД) и нейните организации остават основния фактор, влияещ на тяхната активност. Редица страни-членки на Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО) и ЕС са в списъка на страните потенциални цели на тези организации, редом с Турция и Русия. През отминалата година терористите успяха да превърнат част от тези свои цели в реалност, нанасяйки удари в

сърцата на най-развитите и демократични западноевропейски страни, превръщайки ги в жертви. Опасността за тях остава реална като атаките освен насочени към техни посолства и задгранични представителства, както показва случаят от 19 декември с руския посланик в Анкара, се извършват и на територията на самата страна (случаите в Мюнхен, Ансбах, Париж, Брюксел и пр.). Друг съществен риск е породен от ислямския фундаментализъм, целящ интегрирането между религия, държавност, политика, модерни технологии, военна мощ и тероризъм. Възниква ново поколение терористи, което не е пренесено и не е тясно свързано с Близкия изток. Налице е стремеж за инструментализиране на ислямската вяра с цел противопоставяне на основните европейски ценности, увеличаване на дистанцията на мюсюлманите от останалата част от обществото, а от там и налагане на понятието „ислямски фундаментализъм“. Привържениците му отхвърлят демокрацията, правата на човека, плурализма и искат промяна на обществения ред. Следователно много важно е да се осъзнае опасността не само от „терористичния ислям“, но и от „политическия ислям“. [1]

Освен опасност от терористични атаки, бързо променящата се политическа обстановка в проблемните държави предизвиква вълна от нелегални бежанци, която залива първо страните от Южна и Югоизточна Европа. През Балканите преминава един от четирите основни нелегални европейски маршрути – от Централна Азия, Иран и Турция през Балканите, към Италия, Австрия и Западна Европа. Така наречения „Балкански маршрут“ е комплексен – включва, както нелегална емиграция, така и незаконна търговия с хора, стоки, наркотици и оръжие. Региона като част от контактна зона и транзитен пункт, е подложен на нарастващ емигрантски натиск. Страните от Югоизточна Европа не са готови икономически и физически да предложат необходимите условия за живот на бежанците. Присъствието им е основен рисков фактор, тяхната многобройност, масова необразованост, неизяснен произход (поради липса на легални документи) и неудовлетвореност от предоставените им условия, са предпоставка за инциденти и масови размирици, които не подминаха и България. Друг съществен проблем, свързан с присъствието на бежанци е и фактът, че с хората бягащи от разразилите се военни конфликти в Близкия и Среден изток, в страната навлизат и множество елементи свързани с терористични организации, които представляват пряка опасност за сигурността на страната. [1]

Република България като страна напълно подкрепяща антитерористичните мерки на страните партньорки и участваща със свои контингенти в мисии и операции зад граница, също е застрашена от терористични атаки. На тази опасност следва да се гледа още по-сериозно, след само убийствения атентат в Бургас през лятото на 2012г.

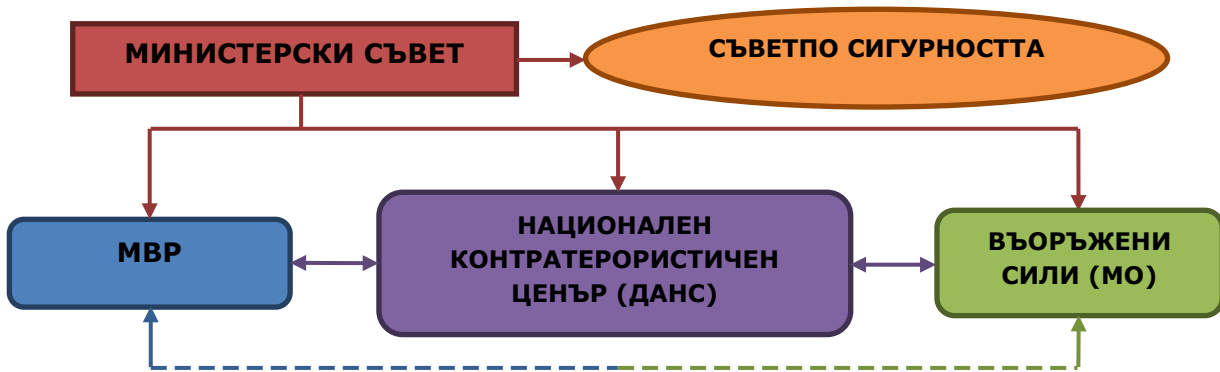
Терористичните прояви не са чужди за страната, атентатите на гара Буново (9 март 1985г.) и в църквата „Света Неделя“ (16 април 1925г.) оставят значима следа в българската история. Първата осезаема крачка за противодействие на терористичната дейност е направена през 70-те години на XX век, когато се основава Самостоятелен специализиран оперативен мото милиционерски батальон (СОМБ) за изпълнение на оперативно-бойни задачи в столицата и на територията на страната. От 1991 г. поделението е трансформирано в Специализиран отряд за борба с тероризма (СОБТ). Първият ефективен закон, свързан с тероризма е Закона за мерките срещу финансирането на тероризма приет през 2003г. След присъединяването на страната към ЕС са създадени Национален план за противодействие на тероризма и План за управление при кризи вследствие на терористична дейност (2008г.). Въпреки това, за страната тероризма остава сравнително далечна заплаха, поради което не е създадена навреме ефективна законодателна база.

Въпросът за заплахите свързани с терористичната дейност придобиват по-сериозна значимост след атентата в Бургас, когато прокуратурата обещава обвинителни актове срещу обвиняемите за бомбеното нападение, но такива не са издадени. Службите за сигурност преследват заподозрените в тероризъм по няколко общи разпоредби в Наказателния кодекс, но не разполагат с цялостна антитерористична законова рамка. Продължилата миграция на лица, търсещи убежище, от Сирия към България, както и нарасналите сведения за транзита на чуждестранни бойци-терористи през България, увеличават значимостта на контра терористичните мерки в страната през 2014 г. В отговор българското правителство започва работа по усъвършенстване на средствата за превенция и правоприлагане, включващи нова нормативна уредба във връзка с чуждестранните бойци-терористи и изграждането на Национален център за контра тероризъм.

Със създаването на Национален контра терористичен център (НКТЦ) към Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) през 2014 г., се сформира първата постоянна междуведомствена работна група за изготвяне на списъци за наблюдение за право охранителната система. Координиране на дейността между право охранителните служби и службите за сигурност при контра терористични проверки и инциденти, и очертаване на общата оперативна картина на заплахите за държавното ръководство, пред които е изправена България. Длъжностните лица в центъра могат да получават и предоставят информация на гранична полиция, митниците, службите за борба с тероризма, разузнаването и полицията. Центърът служи като щаб на работната група при координация на междуведомствена контра терористични операции. Посредством програмата за подпомагане на антитероризма, финансирана по линия на Регионалната стратегическа инициатива, Държавния департамент на САЩ осигурява техническо обучение на служителите на НКТЦ и работи в сътрудничество с тях по изготвянето на национална стратегия за борба с тероризма. През 2015 г. тя става факт под името Стратегия за противодействие на радикализма и тероризма. За съжаление обаче, продължава да прозира липсата на институционален капацитет, за изпълнение на постановките залегнали в приетите стратегии. Остава отворен въпроса за ефективността на системата и дейностите за нейното непрекъснато усъвършенстване, наред с усещането за задълбаващо сеполитизиране и подчиненост на службите за сигурност в интерес на управляващата политическа класа. Възниква спешната необходимост от ефективно законодателство в областта. Това стана факт на 15 декември 2016 г., когато Народното събрание прие на второ четене Закон за противодействие на тероризма.

Противодействието на тероризма е всеобхватно, общонационална дейност с единно ръководство, планиране, финансово и ресурсно осигуряване и децентрализирано изпълнение при постоянна и ефективна координация между държавни и местни органи и структури. То има за цел защита на правата на гражданите, юридическите лица, държавата и обществото от тероризъм, превенция чрез установяване и отстраняване на причините и условията, способстващи извършването на тероризъм и разработване на механизми и индикатори за идентифициране, наблюдение и оценка на рисковете и предотвратяване на вредните последици от тероризъм. [2]

Държавните и местни органи и структури осъществяват противодействието на тероризма чрез изпълнение на поставените им от българското законодателство функции и задачи. Те взаимодействат помежду си и си обменят информация, както и сътрудничат с компетентните органи на други държави и международни организации с цел противодействие на тероризма. [2]

Фиг. 1. Взаимодействие между органите и структурите за противодействие на тероризма.

Министерството на вътрешните работи (МВР) е специализираната структура на изпълнителната власт, чиято основна дейност включва опазването на националната сигурност в рамките на територията на страната, което прави МВР основен орган за борба с тероризма, провеждащ антитерористични дейности. [3]

Във връзка с противодействието на тероризма, МВР извършва своите дейности в непрекъснато взаимодействие с останалите отговорни органи.

Взаимодействието в МВР е делово сътрудничество между компонентите на системата и функционално отношение към средата с цел ефективно решаване на основните задачи по

защита на националната сигурност. Формите на взаимодействие биват вътрешно (в рамките на йерархично подредената система на МВР) и външно (изразяващо се във взаимодействието на тези служби и дирекции, техните звена и органи и други ангажирани с тази дейност органи). Взаимодействието в двете му основни форми на проявление – вътрешно и външно, се осъществява както чрез преки, така и чрез непреки връзки. То може да бъде линейно и функционално, т.е. осъществява се по хоризонтала и вертикала между звена (службите и дирекциите на МВР) и органи, намиращи се на различно равнище и в отношение на субординацията, а и също на едно равнище, т.е. между звена и органи, неподчинени едни на други.

Основните органи, с които МВР си взаимодейства за противодействие на тероризма са НКТЦ към ДАНС и Въоръжените сили (ВС). МВР подпомага извършването на оперативната и превантивната дейност за противодействие на тероризма, както и участва в провеждането на антитерористични операции и обявено извънредно положение. [4]

НКТЦ към ДАНС планира и организира цялостната оперативна дейност по противодействие на тероризма на територията на страната. МВР и ВС си взаимодействат и подпомагат извършването на оперативно-издирвателната работа по лицата и организациите, подозирани в терористична дейност. Те имат право да извършват проверки на самоличността на лица, да задържат лица, да извършват обиск, да проверяват лични вещи и превозни средства, да извършват проверки в помещения без съгласието на собственика или обитателя или в тяхно отсъствие, да използват физическа сила и помощни средства и да използват оръжие.

МВР и ДАНС поддържат постоянна готовност за действие при терористична заплаха и за отговор при извършен терористичен акт. Разработват и поддържат контра терористични (ДАНС) и антитерористични (Областни дирекции на МВР (ОДМВР) планове за обезпечаване на сигурността на обекти и личности, потенциални цели на терористичен акт. В плановете се определят мерки за защита и режими на мероприятия, които се провеждат превантивно и при възникване на непосредствена заплаха от терористичен акт. [4]

МВР взаимодейства с общините и областните при изготвянето на планове за защита при терористична дейност. Те се изготвят от съответната община и областна администрация и стават факт само след съгласуване и с ДАНС.

При заплаха от терористичен акт или извършен терористичен акт със заповед на министър-председателя се създава Национален оперативен щаб, чиито ръководител е министърът на вътрешните работи. При необходимост в областта или общината, в която е проведен акта се образува Временен оперативен щаб с началник директора на съответната Областна дирекция на МВР. В тези случаи ОДМВР изолира зоната на кризисната ситуация. Провеждат се оперативно-издирвателни мероприятия за установяване и задържане на лица, оказващи съдействие на терористите. МВР и Временния оперативен щаб поддържат постоянна връзка с Ръководителя на място, ОКИЦ, ЦСМП за предоставяне на информация на областния управител и МС за развитието на кризата в реално време и предприемане на адекватни действия. [4]

Нивата на терористична заплаха за конкретен обект, личност, за част или за цялата страна се определят от НКТЦ – Ниско ниво (на предпазливост), наричано трето ниво, високо ниво (повишено ниво), наричано второ ниво, и много високо ниво (критично), наричано първо ниво. Нивото на заплаха се сменя от ДАНС по предложение на НКТЦ. При обявяване на конкретно ниво на заплаха и степен на готовност Оперативния дежурен на ОДМВР информира кмета на района. Степени на готовност за реагиране са: „зелена степен“ (постоянна готовност), „жълта степен“ (предупреждение), „оранжева степен“ (повишена готовност) и „червена степен“ (реагиране). При различните степени се прилагат общи и специфични за отделните субекти мерки за сигурност и съответни действия за реагиране. [2]

При „зелена степен“ МВР във взаимодействие с ДАНС и кмета на общината организират, контролират и провеждат превантивни мерки за надопускане или намаляване на последиците от терористичен акт на територията на района.

При „жълта степен“ на местно ниво МВР във взаимодействие с кмета прави преглед на разчетите за усиление на охраната на конкретните обекти. Заедно с ДАНС се въвежда и контролира изпълнението на допълнителни мерки спрямо гражданите, намиращи се на територията на района, както и спрямо осъществяване на търговски и комунални дейности.

При „оранжева степен“ МВР взаимодейства с ДАНС и СОБТ за пресичане на терористичната дейност и неутрализиране на терористите.

При „червена степен“ със създаването на Временен оперативен щаб се привежда в действие плана за противодействие на тероризма на района, МВР и Гражданска защита ръководят мероприятията по защита на населението на територията на района и извеждането и предоставянето на неотложна помощ на пострадали лица и други. [2]

Изграждането на напълно интегриран модел на системата за национална сигурност и неговото прилагане са цели, които трябва да бъдат постигнати в най-скоро време. Трансформацията на въоръжените сили и органите, пряко занимаващи се със следене на заплахите за националната сигурност не биха били достатъчни, ако не се създаде система, позволяваща бързия пренос на данни и информация между отделните елементи. За изграждане на действащ модел, България може да вземе пример и идеи от другите страни-членки на НАТО. Много от броят възможности за борба срещу тероризма е необходимо да бъдат систематизирани, различните конфигурации от способности да бъдат тествани и на тази основа да се избере най-удачният вариант за противодействие. Времето за реакция на силите за първоначален отговор в от изключителна важност за броя на жертвите, ранените и материалните загуби при евентуална терористична атака, затова то трябва да бъде сведено до минимум, чрез оптимизация на процеса на пренос на информация и вземане на решения. Интегрираната система предоставя възможност това време значително да бъде намалено. Необходимо е непрекъснато надграждане интегрирания модел на системата за национална сигурност, тъй като той представлява отворена система, към която могат да бъдат внасяни подобрения.

References:

1. **Toshev, V., 2015:** Evroatlantskete izmereniya na natsionalnata sigurnost i pronosut na Bulgaria za ukrepvane na sigurnostta v regiona sled 2015., S.
2. **The countering terrorism Act** (promulgated: State Gazette, Issue 103, 27 December 2016).
3. **Ministry of Interior Act** (promulgated: State Gazette, Issue 53, 27 Jun 2014; last amended: State Gazette, Issue 103, 27 December 2016).
4. National plan for countering terrorism.